

**Transkrypcja rozprawy z dnia 25 listopada 2025 r.
w sprawie o sygn. P 7/23**

Rozprawie przewodniczy Sędzia TK Bogdan Świączkowski.

Przewodniczący:

Otwieram rozprawę przed Trybunałem Konstytucyjnym, w składzie tu obecnym, w sprawie pytania prawnego Sądu Najwyższego: „czy art. 48 § 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego rozumiany w ten sposób, że przesłankę wyłączenia sędziego z mocy samej ustawy stanowi okoliczność powołania tego sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa do pełnienia urzędu, jest zgodny z art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 oraz z art. 190 ust. 1 Konstytucji?”.

Na rozprawę stawili się: w imieniu sądu przedstawiającego pytanie prawne nikt się nie stawił. Sąd pytający o terminie rozprawy powiadomiony prawidłowo. W imieniu Sejmu nikt się nie stawił. Sejm o terminie rozprawy powiadomiony prawidłowo. W imieniu Prokuratora Generalnego nikt się nie stawił. Prokurator o terminie rozprawy powiadomiony prawidłowo. Prokurator pismem z dnia 24 listopada 2025 roku poinformował Trybunał, że brak jest uzasadnienia do udziału Prokuratora Generalnego w postępowaniu w sprawie o sygnaturze P 7/23. Pragnę podkreślić, że jest to sytuacja niebywała, która się zdarza od około półtora roku do tyłu, kiedy to przedstawiciele Prokuratora Generalnego i sam Prokurator Generalny oraz przedstawiciele Sejmu nie stawiają się, nie uczestniczą w rozprawach przed Trybunałem Konstytucyjnym. Jest to rzecz w moim przekonaniu niebywała i niedopuszczalna. 24 listopada 2025 roku do Trybunału wpłynęło pismo umocowanego przedstawiciela Sądu Najwyższego, informujące o jego nieobecności na rozprawie podyktowanej kolizją terminów czynności orzeczniczych Sądu Najwyższego i Trybunału Konstytucyjnego. Umocowany przedstawiciel podkreślił, że jego udział w rozprawie nie jest obowiązkowy. W związku z nieobecnością umocowanego przedstawiciela Sądu, proszę Sędziego Sprawozdawcę o przedstawienie zasadniczych motywów pytania prawnego.

Sędzia Justyn Piskorski:

Dziękuję bardzo. Pytanie prawne zostało skierowane do Trybunału w związku z następującym stanem faktycznym: skład sędziów Sądu Najwyższego został wyznaczony zarządzeniem prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Cywilnej do rozpoznania zażalenia na postanowienie Sądu Apelacyjnego o odrzuceniu skargi kasacyjnej.

Jeden z sędziów wyznaczonych do składu orzekającego złożył wniosek, w którym zażądał wyłączenia go od orzekania w powołaniu na treść wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 8 listopada 2021 roku w sprawie Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce. Były to skargi nr 49868/19 i 57511/19. Sędzia ten został wyłączony postanowieniem Sądu Najwyższego, w którym stwierdzono, że podlega on wyłączeniu od orzekania w sprawie. W ocenie sądu pytającego podstawą prawną tego orzeczenia był art. 48 Kodeksu postępowania cywilnego. Prezes Sądu Najwyższego, kierujący pracą Izby Cywilnej, zarządzeniem wyznaczył sędziego rezerwowego do składu sędziów Sądu Najwyższego rozpoznającego zażalenie na postanowienie Sądu Apelacyjnego o odrzuceniu skargi kasacyjnej. Sędzia rezerwowy wniosł o wyłączenie go od rozpoznania sprawy w wyznaczonym składzie, albo wyłączenie z tego składu jego pozostałych sędziów, powołując się na: uchwałę połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 roku, okoliczność zachowania jej mocy wiążącej pomimo wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 20 kwietnia 2020 roku sygn. U 2/20, pytania prejudycjalne skierowane do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie o sygn. 3 CZP 11/21 oraz znajdowanie się w takiej samej sytuacji jak wcześniej wyłączony sędzia. Wniosek ten został postanowieniem Sądu Najwyższego, wydanym na podstawie art. 26 § 2 ustawy o Sądzie Najwyższym, przekazany prezesowi kierującemu pracą Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych celem nadania mu dalszego biegu na zasadach określonych w odrębnych przepisach. Postanowieniem Sądu Najwyższego wniosek o wyłączenie pozostałych sędziów ze składu orzekającego został, na podstawie art. 26 § 3 ustawy o Sądzie Najwyższym, pozostawiony bez rozpoznania, a wniosek o wyłączenie sędziego rezerwowego przekazany według właściwości do Izby Cywilnej. Rozpoznaniem tego ostatniego wniosku zajmuje się sąd pytający, który uznał za konieczne przedstawienie pytania prawnego Trybunałowi Konstytucyjnemu. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wykształciły się kierunki, które nadają odmienną treść art. 48 § 1 pkt 1, jak i art. 49 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego z uwagi na zmiany ustawowe dotyczące Krajowej Rady Sądownictwa, uchwalone w 2017 roku. Sąd pytający wskazał przy tym, że istnieją okoliczności uzasadniające ocenę konstytucyjności norm prawnych z uwzględnieniem treści kształtowanej w orzecznictwie, choć niejednolitym. Powołał się przy tym na orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego oraz wskazał konieczność przywrócenia stanu respektowania podstawowych zasad porządku konstytucyjnego. Część składów orzekających, przede wszystkim Sądu Najwyższego, ukształtowała bowiem

linię orzecniczą, zgodnie z którą dopuszczalna jest ocena skutków wyboru kandydatów na sędziów z uwzględnieniem wykładni zaprezentowanej w uchwale połączonych Izb Sądu Najwyższego. Sąd pytający zauważył, że linia ta jest niemal konsekwentnie prezentowana w składach Sądu Najwyższego z udziałem osób, które zostały powołane na urząd sędziego Sądu Najwyższego przed zmianami ustrojowymi dotyczącymi KRS z 2017 roku. Z kolei składy orzekające z udziałem sędziów Sądu Najwyższego powołanych na urząd od 2018 roku, co do zasady nie dopatrują się możliwości podważania statusu sędziów lub ich inwestytury. Norma prawna, która przyznaje sądom kompetencję do kontroli procedury i aktów powołania sędziego jest zaś obciążona wadą niekonstytucyjności, co stwierdził Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 7 października 2021 roku o sygnaturze K 3/21. Z tego względu sąd pytający uznał, że istnieją okoliczności, które uzasadniają ocenę konstytucyjności norm prawnych z uwzględnieniem treści art. 48 § 1 pkt 1 k.p.c., kształtowanej w orzecznictwie, choć mającej charakter niejednorodny. Sąd pytający omówił atrybuty mocy powszechnie obowiązującej i ostateczności orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, wynikające z art. 190 ust. 1 Konstytucji, wskazał jednak, że zapadają orzeczenia dotyczące wyłączenia z powodu okoliczności powołania sędziego, które ignorują wyroki Trybunału Konstytucyjnego. Ma to miejsce zarówno w ramach postępowania cywilnego, tu zob.: wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z 2 czerwca 2020 roku o sygnaturze P 13/19, z 23 lutego 2022 roku o sygnaturze P 10/19, jak i karnego, tu w grę wchodzi wyrok Trybunału z 4 marca 2020 roku o sygnaturze P 22/19. Wszystko to stanowi odstępnie od zasady niepodważalności nominacji sędziowskich oraz ostateczności orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego. Przełamanie tej linii orzecniczej nie jest jednak możliwe za pomocą tradycyjnych instrumentów prawa procesowego. Nieprawidłowości nie wyeliminuje się też przez podjęcie przez poszczególne składy Sądu Najwyższego tzw. prokonstytucyjnej wykładni prawa. Konieczne jest wyeliminowanie z systemu prawnego niekonstytucyjnej normy prawnej. Sąd pytający omówił instytucję wyłączenia sędziego z mocy ustawy, w zakresie *iudex inhabilis*, na gruncie art. 48 Kodeksu postępowania cywilnego oraz wskazał, że w rozpoznawanej sprawie zakres zastosowania tej regulacji w świetle ukształtowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego można odnosić do różnych sytuacji. Interpretowany w kwestionowany sposób art. 48 § 1 pkt 1 k.p.c. budzi wątpliwości w zakresie zgodności z art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji. Powołanie sędziego jako prerogatywa Prezydenta nie wymaga uprzedniej decyzji bądź zatwierdzenia oraz nie podlega jakiegokolwiek kontroli. Jedynym gwarantem powołania osoby spełniającej

warunki pełnienia urzędu sędziowskiego jest KRS, która kieruje odpowiedni wniosek do Prezydenta. Zarówno w Konstytucji, jak i w ramach normujących postępowanie sądowe nie przewidziano procedury, która umożliwiłaby badanie powołania sędziego. Znaczy to, że nie ma ani środków, które pozwalałyby na kwestionowanie sędziowskiego powołania, ani organu, który mógłby je ocenić. Tyle sąd pytający.

Przewodniczący:

Dziękuję, Panie Sędzio. Ze względu na nieobecność Prokuratora Generalnego proszę Sędziego Sprawozdawcę o przedstawienie stanowiska Prokuratora. Pragnę podkreślić, że Konstytucja ani ustawy nie znają pojęcia „wycofania stanowiska Prokuratora Generalnego” czy „uznania go za niebyłego”, w związku z powyższym wiążące dla Trybunał jest przedstawione przez Prokuratora Generalnego stanowisko.

Sędzia Justyn Piskorski:

Tak. Prokurator Generalny przedstawił swoje stanowisko w piśmie z 30 listopada 2023 roku uznając, że art. 48 § 1 pkt 1 ustawy Kodeks postępowania cywilnego rozumiany w ten sposób, że przesłankę wyłączenia sędziego z mocy samej ustawy stanowi okoliczność wadliwości powołania tego sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa do pełnienia urzędu, jest niezgodny z art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 oraz art. 190 ust. 1 Konstytucji. W zakresie kwestii formalnych, Prokurator Generalny zaznaczył, że pewnej modyfikacji wymagało określenie przedmiotu kontroli, albowiem jego literalne odczytanie, ściśle tak, jak został on określony w *petitum* pytania prawnego, prowadziłyby do trudnego do zaakceptowania i zapewne niezgodnego z intencją sądu wniosku, że wedle kwestionowanego rozumienia art. 48 § 1 pkt 1 k.p.c. jedną z przesłanek wyłączenia sędziego jest okoliczność, fakt, powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa. W kontekście całokształtu argumentacji pytania prawnego można jednak przyjąć, iż wyraz „okoliczność” nie został użyty w *petitum* pytania jako synonim wyrazu „fakt”. W istocie chodzi bowiem o wadliwość powołania na stanowisko sędziego bez względu na etap procedury powołaniowej, na którym doszło do tej „okoliczności” – w cudzysłowie – czyli „wadliwości”. Ponadto Prokurator Generalny wskazał, że spełnione zostały przesłanki: podmiotowa, przedmiotowa i funkcjonalna pytania prawnego. Analizując zgodność przedmiotu kontroli z art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji, Prokurator Generalny charakteryzując tą prerogatywę, powołał się na orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego od 2007 roku do 2020 roku. Wskazał, że zawarte w nich ustalenia, w tych wyrokach wydanych przez Trybunał Konstytucyjny w tym czasie ustalenia, są w pełni

adekwatne względem problemu konstytucyjnego przedstawionego w pytaniu prawnym. Zauważył przy tym, że konkluzja Trybunału w sprawie o sygnaturze P 10/19, dotycząca art. 49 k.p.c., w jeszcze większym stopniu odnosi się do przesłanki wyłączenia z art. 48 § 1 pkt 1 k.p.c. W konsekwencji art. 48 § 1 pkt 1 k.p.c. rozumiany w ten sposób, że przesłankę wyłączenia sędziego z mocy samej ustawy stanowi wadliwość powołania tego sędziego przez Prezydenta na wniosek KRS do pełnienia urzędu, jest niezgodny z art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji. Analizując zgodność przedmiotu kontroli z art. 190 ust. 1 Konstytucji, Prokurator Generalny wskazał, że Trybunał Konstytucyjny dotychczas nie orzekał o konstytucyjności art. 48 § 1 pkt 1 k.p.c. Podobnie też nie wypowiedział się względem wykładni tego przepisu w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Niemniej jednak wyroki Trybunału Konstytucyjnego w sprawach o sygnaturze P 13/19, P 10/19 i P 22/19 powinny przesądzać w decydujący sposób o kierunku właściwej wykładni powołanego przepisu. Zignorowanie utrwalonego stanowiska Trybunału, zgodnie z którym niedopuszczalna jest jakakolwiek kontrola legalności powołania sędziego do pełnienia urzędu, bez względu na jej tryb, stanowi naruszenie art. 190 ust. 1 Konstytucji. O kolizji zakwestionowanej regulacji decyduje okoliczność, że treść uchwały połączonych Izb Sądu Najwyższego pomimo jej orzeczenia, pomimo stwierdzenia przez Trybunał jej niekonstytucyjności, determinuje przyjęte w orzecznictwie Sądu Najwyższego rozumienie art. 48 § 1 pkt 1 k.p.c. W konsekwencji art. 48 § 1 pkt 1 k.p.c. rozumiany w ten sposób, że przesłankę wyłączenia sędziego z mocy samej ustawy stanowi okoliczność wadliwości powołania tego sędziego przez Prezydenta na wniosek KRS do pełnienia urzędu, jest także niezgodny z art. 190 ust. 1 Konstytucji.

Przewodniczący:

Dziękuję, Panie Sędzio. Niestety, wobec niestawiennictwa sądu pytającego, przedstawiciela sądu pytającego, ani uczestników postępowania, Trybunał nie może zadawać pytań, zatem musi się skoncentrować i powinien się skoncentrować tylko na materiałach pisemnych. Jako że postępowanie przed Trybunałem toczy się głównie w formie pisemnej – takimi materiałami Trybunał dysponuje. Trybunał Konstytucyjny uznaje sprawę za dostatecznie wyjaśnioną do wydania orzeczenia. Na tym zamykam rozprawę. Trybunał udaje się na naradę. Ogłoszenie nastąpi w dniu dzisiejszym, na tej Sali, o godzinie 11:45.